

Állam- és Jogtudomány

		Jogtudomány I. digitalizáció és mesterséges intelligencia	Jogtudomány- nemzetközi és európai uniós jog
	Szekcióelnök:	Dr. Zódi Zsolt (NKE)	Dr. Lattmann Tamás (UNYP)
I. panel	10.30-10.45	Dr. Diósi Szabolcs	Bagi Nikoletta Dóra
	10.45-11.00	Dr. Szécsényi- Nagy Balázs	Dr. Bihari Erika
	11.00-11.15	Dr. Kriston Edit	Dr. Halász Csenge
	11.15-11.30	Dr. Necz Dániel	Hussein Jasmine
	11.30-11.45	Dr. Labancz Andrea	Takó Dalma
	11.45-12.00	Kopani Sajmira	Forján Rebeka
	12.00-12.15	Dr. Gáspár Zsolt	Belova Valeriya
	12.15-12.30	Hárs András	
	12.30-12.45	Dr. Hohmann Balázs	
		Jogtudomány II.	Államtudomány
	Szekcióelnök:	Dr. Kecskés Gábor (SZE)	Dr. Czékmann Zsolt (ME)
II. panel	13.00-13.15	Dr. Török- Tóth Soma	Dezse Tivadar
	13.15-13.30	Veress Csongor Balázs	Dr. Balássy Ádám Miklós
	13.30-13.45	Dr. Pethő András János	Gombos Jarmo
	13.45-14.00	Dr. Kovács Krisztián	Osman Mohammed Afzal
	14.00-14.15	Dr. Repponi Felícia Laura	Dr. Ritó Evelin
	14.15-14.30	Szabó András	Sivák Veronika
	14.30-14.45	Dr. Bognár Csaba	Kiss Rebeka
	14.45-15.00	dr. Lukács Dominika Abigél	Alakbarli Khavar
		Jogtudomány III. jegtörténet- jogfilozófia	
	Szekcióelnök:	Dr. Zaccaria Márton Leó (DE)	
III. panel	15.45-16.00	Dr. Heil Kristóf Mihály	
	16.00-16.15	Dr. Szabó Péter Zsigmond	
	16.15-16.30	Dr. Szépvölgyi Enikő	
	16.30-16.45	Dr. László Balázs	
	16.45-17.00	Lugosi József	
	17.00-17.15	Molnár Bálint	
	17.15-17.30	Csitéi Béla	
	17.30-17.45	Ujlaki Anikó	

Jogtudomány III. Jogtörténet-jogfilozófia
2020. október 16. 15.45-17.45

Szekciófelelős:

Gonzálen Dávid Gergő, +36 70 608 2788

Az úrbéri szabályozás törvényhatósági nézőpontból az 1830-as években

DR. HEIL Kristóf Mihály

Eötvös Lóránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola; MTA-ELTE
Jogtörténeti Kutatócsoport

Állam-és Jogtudomány, Jogtörténet

heilkrisof@gmail.com

Az 1790/91. évi országgyűlés a függőben maradt kérdések megvitatására kilenc bizottság felállításáról döntött (1791:67. tc.). Ezen rendszeres országos bizottságoknak feladata volt a hatáskörükbe rendelt ügyekben törvényjavaslatok előkészítése az elkövetkezendő diéták számára. Végül bár a tervezetek elkészültek, de a kül- és belpolitikai status quo változásának köszönhetően nem kerültek a törvényhozás napirendjére egészen az 1825/27-es országgyűlésig, ahol a rendek a javaslatok korszerűsítése mellett döntöttek. Újabb országos bizottságokat állítottak fel, amelyek feladata a bő három évtizeddel korábbi javaslatok korszerűsítése volt (1827:8. tc.). Az újabb rendszeres országos bizottságok konzervatívok maradtak. Majd a vármegyék eredményesen kezdeményezték, az operátumok kinyomtatását és törvényhatósági vitára való bocsátását.

A kilenc bizottsági munkálat közül a közvélemény az urbárium ügyét tárgyaló munkálatot várta a legtürelemtebbül. Nem is véletlenül, mivel az ország gazdaságának felvirágoztatásának kulcsát, s egyben a reformhajlandóság próbakövét is az úrbéri terhek rendezésében látták a rendek. Az elmaradottság legfőbb okát a kötött tulajdoni rendszer elavultságában azonosították. A magyar rendi tulajdoni viszonyokat hármasság jellemezte: amely a király főtulajdonjogán alapuló adományrendszer, a nemzeti viszonyokból származó ősiség és a földesúr-jobbágy viszonyát meghatározó úrbéresség, azaz urbura rendszere.

A várakozások ellenére az országos deputáció úrbéri munkálatai jól tükrözték a kor átmeneti jellegét. A probléma alapvetése maga a keretrendszer, amiből ekkor még nem kívántak kilépni a rendek. A javaslatok terjedelmét a feudális intézményrendszer határozta meg, ami a reformok hátráltatása mellett kétségtelenül védelmet nyújtott az átalakulás pontosan még nem mérhető veszélyeivel szemben. Ennek megfelelően közjogi reformok nélkül, egyes magánjogi viszonyok revíziójától várták a feudális válsághelyzet enyhülését. Ezt a kettőséget kétségtelenül támogatta és befolyásolta az 1791-ben kimondott elv megtartása, miszerint a javaslatoknak a fennálló rendet módosítani és javítani csak a rendszer alapjainak érintetlenül hagyása mellett szabad. Ennek megfelelően az újabb 1827. évi 8. tc szerinti országos bizottságok is a Mária Terézia-féle urbáriumra támaszkodtak.

Az országos deputációkkal szemben a vármegyei észrevételek között szép számban tűntek fel újszerű, reformokat magukban rejtő javaslatok. Számos megye már az 1830-as években javaslatot tett a feudális szisztéma lebontására, úgymint az ősiség eltörlését, az úriszék megszüntetését vagy akár az örökváltság lehetőségét hangoztatva.

Jogtudomány III. Jegtörténet-jogfilozófia

2020. október 16. 15.45-17.45

Szekciófelelős:

Gonzálen Dávid Gergő, +36 70 608 2788

A gyárakban és a bányákban végzett Gyermekmunka 19. századi szabályozási Tendenciának összehasonlítása az Egyesült Királyság és az Amerikai Egyesült Államok vonatkozásában, kitekintéssel Magyarországra

DR. SZABÓ Péter Zsigmond

Széchenyi István Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola

Állam-és Jogtudomány, Jegtörténet

sz.peter12345@gmail.com

Az előadás a gyermekmunka szabályozásának főbb tendenciáit mutatja be a 19. századi Egyesült Királyságban és az Amerikai Egyesült Államokban. A bevezetés röviden felvázolja a munkajog általános helyzetét (jogági önállóságának kérdését) tárgyi időszakban, valamint az adott korszakban uralkodó gazdasági és társadalmi háttérrel (az ipari forradalom hatása, munkakörülmények és munkafeltételek a gyári- és bányatörvények megszületése előtt, a munkavállalók helyzetének javítására irányuló kezdeti jogalkotói lépések). A következő részek az Egyesült Királyság jelentősebb gyári törvényeinek és bányatörvényeinek vonatkozó részeit elemzik, majd az amerikai jogalkotás megoldásait vázolják. A napi munkaidő, az étkezési szünetek és az éjszakai munkavégzés szabályozásának bemutatása után a túlmunka és a szabadságok kerülnek tárgyalásra. Az előadás kitekintést nyújt a magyar jogalkotásra is, megvizsgálva, hogy milyen rendelkezések születtek hazánkban a gyermekmunka szabályozására vonatkozóan. Összefoglalásként kerül sor a tanulmányban feldolgozott kérdéskörök összehasonlító elemzésére és egy fejlődési ív felvázolására is. A referátum annak bizonyítására törekszik, hogy a gyermekek napi munkaidejének maximumára általánosságban egy csökkenő tendencia jellemző a korszak folyamán; valamint annak igazolására is kísérletet tesz, hogy az egyéb tárgyalt témakörök vonatkozásában is általánosságban kedvező változások következtek be a vizsgált időszakban.

Jogtudomány III. Jegtörténet-jogfilozófia

2020. október 16. 15.45-17.45

Szekciófelelős:

Gonzálen Dávid Gergő, +36 70 608 2788

Gyermekvédelem a dualizmus éveiben

DR. SZÉPVÖLGYI Enikő

Széchenyi István Egyetem Állam-és Jogtudományi Doktori Iskola

Állam-és Jogtudomány, Jegtörténet

szepvolgyieniko@gmail.com

A szegénység léte a társadalmak természetes velejárója. A szegénység okozta társadalmi problémák megközelítése és a megoldásként igénybe vett eszközök koronként és államonként eltérő képet mutatnak. A kiegyezést követően a polgári állam szembesült azzal a ténnyel, hogy a szegénység okozta problémákat a magánjótékonykodás és az egyházi szegénygondozás nem képes kielégítően kezelni. A szegényügyi feladatok ellátása az 1871-es, majd az azt felváltó 1886-os községi törvény értelmében a helyi önkormányzatokra hárult. A községi törvények határozták meg a községi illetőség alapvető szabályait, mely a tárgyalt téma szempontjából azért bír kiemelt jelentőséggel, mivel a szegényekről az illetőségük szerinti községek voltak kötelesek gondoskodni. Részletes feladatkatalógus hiányában a szegényekről történő gondoskodás a helyi viszonyok mentén változatosan alakult a nyílt és zárt szegénygondozás körébe sorolható különböző eszközök szerint.

A kortárs szakirodalom a gyermekgondozást és gyermekvédelmet a tág értelemben vett szegényügy körébe sorolta, a szegénysorsú gyermekek helyzetén javítani hivatott és az állami szerepvállalást meghatározó törvények 1901-ben születettek meg. Az állami gyermekmenhelyekről szóló törvény a talált, illetve a hatóságilag elhagyatottnak minősített 7 éven aluli gyermekek vonatkozásában rendelkezett állami gyermekmenhelyek felállításáról a székesfővárosban és vidéken egyaránt, a közsegélyre szoruló 7 éven felüli gyermekek gondozásáról szóló törvény pedig lehetővé tette, hogy az érintett gyermekek 15 éves korukig a leleincintézetekben maradhassanak. Az előadásnak célja, hogy a dualizmus kori gyermekgondozást a vonatkozó jogi szabályozás oldaláról megközelítve mutassa be. Az említett törvények megalkotásának egyik okaként a szegény- és törvénytelen gyermekek magas halandósági arányát lehet tekinteni, mely indokoltá tette, hogy a közegészség fejlesztésén túl további lépéseket tegyenek a rászoruló gyermekekről történő gondoskodás irányába.

A királyi jog elemei Szent István intelmeiben

DR. LÁSZLÓ Balázs

Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Doktori Iskola

Állam-és Jogtudomány, Magyar jogtörténet

lballi90@t-online.hu

Bár a Szent István koronázását vagy uralkodásának egészét az államalapítással azonosító köznyelvi megállapításokat közjogi szempontból nem tartom helytállónak, az jogtörténeti megközelítésben is vitathatatlan, hogy első királyunk uralkodása közjogi értelemben (is) új korszakot jelentett hazánk történelmében. Szent István fektette le ugyanis azokat az alapokat, amelyeken az állam – hosszú fejlődés eredményeként, és egyetlen konkrét időpontban talán nem is meghatározható időben – ténylegesen kiépülhetett.

Az állam definiálására gyakorta alkalmazott úgynevezett háromelemű tan elemei közül az államterület (mint uralmi terület) és az államalkotó nép (mint az uralmi területen élők) mellett első királyunk uralkodásának idejére tehető valamiféle, többé-kevésbé egységes központi (állam)hatalom kialakulása. A jogtörténet-tudomány számára továbbá kiemelkedő jelentősége van annak is, hogy Szent István uralkodása az az időszak, amelyből elsőként maradtak fenn valamely központi (közjogi) hatalmi tényező írott jogi aktusai.

Szent István uralkodói működésének közjogi szempontú vizsgálata értelemszerűen megkívánja a király közjogi hatalmát gazdasági-politikai szempontból megalapozó jogszabályok, a tágabb értelemben vett királyi jog (ius regium) elemeinek feltárását a csekély számú korabeli, latin nyelvű forrásban. A királyi jog elemeit pedig a középkorban legtöbbszörre a jogalkotás és a jogalkalmazás termékeiben – a korabeli törvényekben és egyéb okleveles forrásokban kereshetjük. Első királyunk korából a meglehetősen csekély számban rendelkezésre álló ilyen források közül a legismertebbek Szent István két törvénye (szokásos megjelöléssel dekrétuma), de a kódexek megőriztek néhány, Szent Istvánnak tulajdonítható kiváltságlevelet (szokásos megjelöléssel privilégiumot) is, amelyek a dekrétumokkal egyező törvényerővel bírtak.

Jóllehet, nem jogalkotási termékek, mégis a legtagabb értelemben vett jogforrások, vagyis a jog megismerési forrásai lehetnek továbbá Szent István – Imre hercegnek címzett – intelmei és a Szent Királyról fennmaradt legendák. E források ugyanis ugyancsak tartalmazzák a korabeli közhatalmi berendezkedésre és a királyi jog elemeire, működésére vonatkozó utalásokat. Jogtörténet-tudományi értékelésük során azonban különös figyelemmel kell lenni ezek műfajkeletkezési sajátosságaira.

Az Intelmek műfaja királytükör, a mű a leendő uralkodó utód számára címzett erkölcsi és hatalomgyakorlási iránymutatásokat tartalmaz, nevelő szándékkal megfogalmazva. Mégha annak tartalmát nem is maga a király fogalmazta és jegyezte le, vélhetően az ő szándékával egyezően és jóváhagyásával keletkezhetett, ezért e forrásra is mondhatjuk, hogy lényeges megállapításaiban vélhetően jól tükrözi első királyunknak a kezdetleges államiságra, a királyi hatalomgyakorlásra vonatkozó nézeteit, szándékait. További érdekesség, hogy tematikájában e mű is nagyban követi Szent István dekrétumainak rendelkezéseit.

Szent István intelmeit a korabeli primer források – a dekrétumok és a privilégiumok – valamint a legendák mellé helyezve pedig e források összességében nagyvonalakban kirajzolódik első királyunknak a kezdetleges állami működés alapjait és ennek jogi alaprendjét kialakító – és ilyen tekintetben, empirikus és jogi értelemben vett alkotmányozó – tevékenysége.

A bírói jogalkalmazás jogszociológiai összefüggései

LUGOSI József

Eötvös Lóránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Doktori Iskola

Állam-és Jogtudomány

drlugosijozsef@gmail.com

A jogalkalmazás két fő területét különbözteti meg a jogi szakirodalom: a közigazgatási jogalkalmazást és bírói jogalkalmazást. A jogszociológiában a különböző konfliktustípusokra négy fő konfliktus-megoldási utat szoktak megkülönböztetni: 1. a tárgyalást, 2. a mediálást, 3. a választottbírói eljárást (arbitrálist) és 4. a rendes bírói utat, az ítélezést (Pokol Béla: Jogszociológiai vizsgálódások, Budapest, 2002., 39. o.). A bírói jogalkalmazás nem más, mint a jogalkotó által alkotott jogszabály eljáró bíró által a bíróság előtti jogvita megoldása érdekében történő gyakorlati alkalmazása. Az eljáró bíró a jogalkotó által kijelölt jogpolitikai célok gyakorlati megvalósítója, ebben az értelemben a bíróság „végrehajtói” szerepkört tölt be. A bírói jogalkalmazás előzménye a törvényhozó által megalkotott, már létező jog, amely a társadalmi viszonyok változását követi nyomon. Horváth Barna jogalkalmazásra vonatkozó absztrakt definíciója szerint a jogalkalmazás „a jogeset megítélése a jogtétel alapján, a tényállás szubszumálása, a jogtétel alá vonása, illetőleg az alól kizárása” (Horváth B.: A jogelmélet vázlatosa Attraktor, Máriabesnyő – Gödöllő 2004., 164.). A bírósági jogalkalmazás során a bírói megállapítások, a bírósági határozatokban megfogalmazott jogelvek, törvényszerűségek épülnek be a jogba, amelynek során a jogalkalmazás jogfejlesztő szerepe jut érvényre (Kulcsár Kálmán: Jogszociológia Vince Kiadó, Budapest, 2002., 43.o.).

A bírói jogalkalmazás a bíróság állami és társadalmi helyzetének lenyomata. A bírói jogalkalmazás magas színvonala a jogállam érdeke: a bírósági szervezet így tudja betölteni szerepét a hatalommegosztás rendszerében: a gyorsaságot, az időszerűséget, a szakszerűséget. A társadalmi viszonyok változásának felgyorsulása, felgyorsuló jogalkotást tesz szükségessé, amely kihathat annak színvonalára. Az új jogszabály gyakorlati alkalmazása, a jogalkalmazó azonnali visszajelzései az új jogszabállyal összefüggésben, a jogalkotó számára is hasznos információt jelentenek az aktuális jogszabállyal kapcsolatban (a jogszabály módosításának lehetősége) és a jövőben megalkotásra kerülő új jogszabállyal összefüggésben is.

Ha az adott államban nem különül el egymástól a szövetségi és tagállami jog, abban az esetben is kiemelkedő jogpolitikai érdek a homogén, egy színterű joganyagra épülő jogalkalmazás egységének fenntartása. Ebben az esetben is érdekes aspektust jelent – hazai szemszögből – a magyar bírósági joggyakorlat és az európai uniós (EUB) bírói gyakorlat összhangjának kérdése. A bírói jogalkalmazás állandó dilemmája a bíró jogszabályoknak való alávetettségének kategóriáján belül megjelenő többféle jogértelmezési és mérlegelési lehetőségre is figyelemmel: a jog objektivitása és a bíró szubjektivitása között fennálló ellentmondás lehetősége. A bírói jogalkalmazás eredménye a jogerős bírósági ítélet, a jogállamiság alapkövetelménye: az ítélet végrehajthatósága és az ítélet megváltoztathatatlansága. A bírói jogalkalmazás törvényessége és a bírói jogalkalmazás igazságossága összhangjának hiánya viszont a hatályos jogszabályi előírások tartalmi kritikájaként is interpretálható.

Jogtudomány III. Jegtörténet-jogfilozófia

2020. október 16. 15.45-17.45

Szekciófelelős:

Gonzálen Dávid Gergő, +36 70 608 2788

Magyar adótörténet a XVII-XIX.sz-ig

MOLNÁR Bálint

Pécsi Tudományegyetem Állam-és Jogtudományi Kar

Állam-és Jogtudomány

bm6238@gmail.com

A magyar adótörténet kezdeti időpontját egyes szerzők, kutatók, jogtudósok a magyar reformkor, vagyis az 1848-as forradalom és szabadságharc végére datálják. Kutatásomban igyekszem bemutatni, hogy már a XVII. században a II. Rákóczi Ferenc vezette szabadságharc időszakában megjelennek adóreformi kísérletek – a II. Rákóczi vezette szabadságharcnak önálló pénzverése volt - amelyek egyértelműen befolyásolták a későbbiekben a magyar pénzügyi kultúrát. Az erdélyi fejedelmek is igyekeztek megőrizni a magyar pénzügyi helyzet stabilitását és kontinuitását. Mária Terézia idején gazdasági, kereskedelem-élénkítő reformok kerültek bevezetésre, amelyek keretében a pénzrendszert is -egységesítették, így például a papírpénz bevezetése is az ő nevéhez fűződik. Az 1848. évi április törvényeket követően a független magyar kormány első napirendi pontjai között szerepelt az ország működőképességének biztosítása és fenntartása, amely a pénzügyi feltételrendszer és a magyar pénzügy adórendszer reformálásában állt. A kormánynak újra kellett építeni az ország gazdasági helyzetét, költségvetését, fizetőeszközét, tehát a pénzügyi szektorok és monetáris struktúra egészét. A pénzügyi reform fő alakja a 1848-ban frissen megválasztott pénzügyminiszter Kossuth Lajos volt, aki még 1848 nyarán az országgyűlés elé terjesztette átfogó adóreform javaslatát, amely igazodik a kor modern polgári társadalmihoz, amely az osztrák előre nyomulást követően, a forradalom szabadságharcra való átfordulása után meg is valósult. A dualizmus időszakában, valamint az 1867-es kiegyezést követően az ország gazdasági és pénzügyi státusza teljesen megváltozott, amely alapjaiban változtatta meg az ország pénzügyi rendszerét.

Jogtudomány III. Jegtörténet-jogfilozófia
2020. október 16. 15.45-17.45

Szekciófelelős:

Gonzálen Dávid Gergő, +36 70 608 2788

Az autonóm járművek és a büntetőjogi felelősség, avagy gondolatok a bűncselekmény fogalmának alkalmazhatóságáról

CSITEI Béla

Széchenyi István Egyetem/Nemzeti Közszolgálati Egyetem

Állam- és Jogtudomány

csitei.bela@uni-nke.hu

Napjaink mindent felfogató valósága az Ipar 4.0, vagy más néven a negyedik ipari forradalom. A negyedik ipari forradalomban sajátossága, hogy a gazdaság alapja már nem az ember és a gép közötti, hanem a gépek egymás közötti interakciója. Az elmúlt pár évben olyan forradalmi technológiák jelentek meg, mint például a „dolgok internetje” (*Internet of Things*), a blokklánc (*blockchain*) vagy éppen a mesterséges intelligencia (*artificial intelligence*).

A mesterséges intelligenciában (MI) rejlő lehetőségek száma gyakorlatilag végtelen. A MI felhasználható számos olyan feladat ellátására, amely az ember kapacitását meghaladja: a hardver – szemben az emberi aggyal – könnyen fejleszthető, teljesítménye fokozható. Emellett a mesterséges intelligencia – amennyiben hozzáfér a forráskódjához – képes saját gondolkodási metódusán, azaz logikáján is változtatni, miután megértette saját működési architektúráját. Az embernél sokszorosán hatékonyabb a munkavégzésben, továbbá nem igényli, hogy felneveljék; rövid időn belül és alacsony költségráfordítással is munkára fogható. Nem individuum, saját érdekekkel nem rendelkezik, így képes a közös cél érdekében történő együttműködésre. Működése racionális, hiszen nem elfogult, képes az embernél megbízhatóbb döntéshozatalra.

A mesterséges intelligenciában rejlő potenciál nemcsak az egészségügyben vagy az oktatásban aknázható ki, hanem a közlekedésben is. Felhasználási területét képezik az autonóm járművek, amelyek hosszútávon csökkenthetik a közúti balesetek számát, leegyszerűsíthetik a közlekedés folyamatát, egyúttal mérsékelhetik a károsanyag-kibocsátás, a csökkentett energiafelhasználás pedig előmozdíthatja a környezet fokozottabb védelmét. Az autonóm járművek fejlesztésének ösztönzése tehát kívánatos, azonban ezzel párhuzamosan a jogi környezetnek is készen kell állnia a járművek – akárcsak a mesterséges intelligencia – által indukált kérdések megválaszolására. Az elégtelen jogi környezet az autonóm járművek térnyerését gátolhatja.

Előadásomban ismertetem az automatizált és az autonóm járművekre vonatkozó fogalmi meghatározásokat, majd a büntetőjog szemszögéből vizsgálom, hogy az érintett járművek által okozott balesetek mennyiben tehetik meghaladottá a bűncselekmény fogalmát. Másképpen megfogalmazva: a jövőben mennyiben mutatkozik mód a járművezető – vagy bárki más – büntetőjogi felelősségének megállapítására, ha a balesetet egy mesterséges intelligencia által kontrollált jármű okozza.

Jogtudomány III. Jegtörténet-jogfilozófia
2020. október 16. 15.45-17.45

Szekciófelelős:

Gonzálen Dávid Gergő, +36 70 608 2788

Az alapjogok evolúciója az európai gazdasági integrációban

UJLAKI Anikó

Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola

Tudományterület: Közigazgatás-tudomány

aniko.ujlaki@gmail.com

Az európai integráció már több, mint fél évszázada készletti gondolkodásra, a tapasztalatok leszűrésére és hasznosítására a benne és környezetében élők egyaránt. Noha az egyesült Európa eszméje – csakúgy, mint a nemzetek békés egymás mellett élésének elméletei – évszázadokra nyúlnak vissza, mégis Európa egységesüléséhez a politikai vízió mellett megjelenő gazdasági érdek vezetett.

Az elmúlt évtizedek fejlődéstörténetét áttekintve jól látható, hogy az Európai Unió a tagállami szubsidiaritáson, többszintű kormányzáson, az európai jogon, és az emberi jogokon alapuló, demokratikus gazdasági közösségé vált, időről időre növelve területét és leépítve a belső államhatárokat. Az EU az első szupranacionális gazdasági unió, amely az európai jogon alapszik, megakadályozva a nyílt konfliktusokat, valamint a háborús összecsapásokat tagországai között.

Az európai integráció az európai földrajzi-civilizációs egységre épül, esztörténete a közös európai kultúrában, identitásban gyökerezik, formális megvalósulását pedig legfőképp biztonságpolitikai célok vezérelték.

Az európai gazdasági integráció kezdetén, igen jelentős törekvések voltak annak meghatározására, hogy egy létrejövő európai integrációs entitásnak milyen szerepe lehet az alapjogok védelmének területén, valamint az hogyan kapcsolódjon az Emberi Jogok Európai Egyezményéhez.

Az Európai Unió Bírósága (EUB) eleinte több esetben is elutasította, hogy alapjogi kérdésekkel foglalkozzon, mondhatni kizárólag nemzetközi bíróságként járt el, szemben azzal, hogy manapság, egy „szupranacionális alkotmánybíróságként” tevékenykedik. Az EUB az 1960-as évek végétől nagy utat tett meg, hogy az alapvetően gazdasági integráció keretein belül történő eljárása alatt figyelembe tudja venni az alapjogokat, továbbá e téren kialakítsa saját alapjogi szemléletét. Ezen törekvése az uniós intézményeket, később a jogalkotást is érintette.

Az alapjogok uniós szintre emelését az Európai Unió Alapjogi Charta elfogadása tette teljessé, hiszen nyilvánvalóvá vált azok pontos köre azzal, hogy – hasonlóan a tagállami alkotmányokhoz – katalógusba foglalta azokat.

Az EU csatlakozása az Emberi Jogok Európai Egyezményéhez eldöntött tény, nem csupán az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) eljárását megformáló 14. jegyzőkönyv, hanem a Lisszaboni Szerződés alapján is, melyben az ún. alapjogi problematika megoldásaként egy több évtizedes vitát lezárva bejelentették, hogy az EU csatlakozni fog az Emberi Jogok Európai Egyezményéhez. Az optimista forgatókönyv szerint a két intézmény viszonyában az EJEB mind a tagállamok, mind az EU aktusait vizsgálhatná emberi jogi szempontból, értve ez alatt az EUB döntéseit is, ami azonban nem jelentene alá-fölérendeltséget. A kérdés, hogy ez a csatlakozás mikor fog bekövetkezni – egyáltalán be fog-e következni – és mennyiben fogja formálni a két bíróság esetjogát, egymáshoz való viszonyát.